

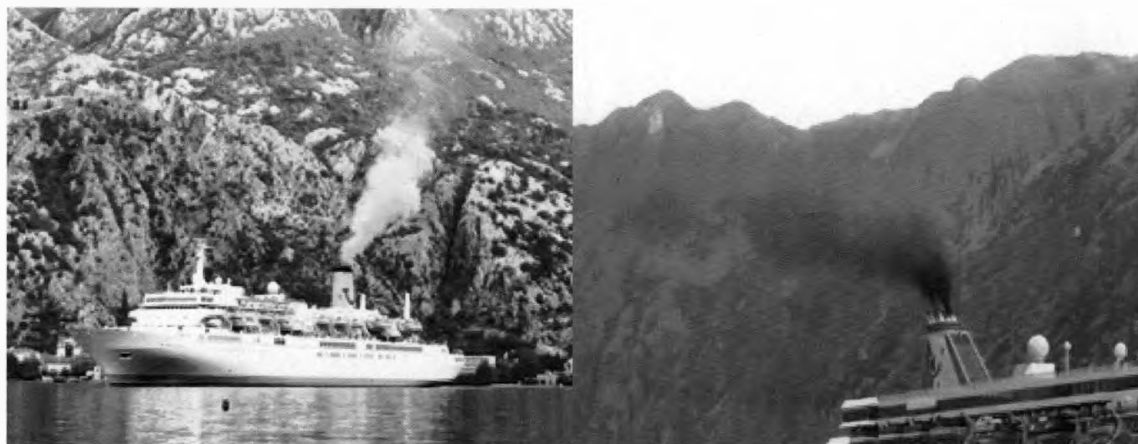
KUD PLOVI OVAJ BROD?

„Tri zaliva povezana uskim prolazima, trilogija divote i savršenstva prirode – to je Boka Kotorska, velika da je brodu potrebno više od sata da je pređe, a lijepa toliko da ljudski jezik ne može da izrazi.”

Knez Dmitrij Golicin

Uz samu obalu „Nevjeste Jadrana” nanizani su gradići iz kojih su vjekovima isplovljavali brodovi i odlazili u daleki svijet. Srednjevjekovni Kotor, grad moreplovaca i trgovaca, karnevala, maskenbala, bogate tradicije i kulture, upisan na listu UNESCO preživio je mnoge bure, a sada se susreće s drugačijom vrstom „opasnosti.“

Svi se veselimo uz poznate pjesme: „Ta tvoja mala barka“ ili „Brodovi od papira“... Ali ovo su kolosi koji stvaraju melodiju realnosti... Ovo je priča o tome koliko nam je priroda dala, a kako joj mi uzvraćamo.

Slika 1: Zagadenje-izduvni gasovi sa kruzera (Izvor: Boka News)

Vijest da je Kotor izabran među pet najpopularnijih kruzning luka u istočnom Mediteranu obradovala je turističke radnike, ali nas, obične građane, navela je da počnemo razmišljati koliko je kruzning turizam izmijenio naš mali grad. Činjenica da veliki kruzneri s mnoštvom turista ugrožavaju našu životnu sredinu, navela nas je da se upustimo u ovo istraživanje. Prošle godine u Kotor je uplovilo 412 kruzera sa preko 500.000 turista što je približno broju stanovnika cijele Crne Gore. Da li je zarada od milion eura opravdan razlog da se radi nje uništi „biser Jadrana“?

Kotor se pretvara u grad ugostiteljskih objekata i suvenirnica. Kruzneri uplovljavaju u samo „srce“ Starog grada. Putnici sa kruzera i autobusi koji ih čekaju izazivaju potpuni saobraćajni kolaps. Nemogućnost parkiranja, buka i gužva naša su svakodnevnica. Trka za zaradom mijenja i drevni grad i ljude, jer većina se drži devize: „Proizvedi i prodaj više.“

U Turističkoj organizaciji Kotor ističu da je dnevna potrošnja jednog kruzning turista oko 40 eura, a korist od kruzning turizma za naš grad isključivo je izletničkog karaktera. Kruzneri koji uplovljavaju u Bokokotorski zaliv nanose ogromnu štetu moru i priobalju, a da zbog toga njihovi vlasnici ne snose bilo kakve sankcije, niti plaćaju komunalne takse.

Kanadski stručnjak Ros Klajn, koji poslovanje s kruznerima naziva „pretvaranje vode u novac”, ističe da su ekološke štete koje proizvode kruzneri ogromne i da su jedino njihovi vlasnici na dobitku. Prema podacima koje navodi, „svaki putnik na kruzneru ostavi za sobom oko četiri

kilograma komunalnog otpada dnevno. Jedno pristajanje većeg kruzera u luci zagađuje vazduh kao 2.000 automobila u godini dana. Kruzери ispuštaju 20 do 40 litara fekalija i do 300 litara drugih otpadnih voda.“ (Izvor: „Biznis i finansije“)

Direktor Instituta za biologiju mora dr Mirko Đurović kaže da još nema konkretnih istraživanja na osnovu kojih bi zaključili u kojoj mjeri dolazak kruzera u zaliv utiče na njegov morski ekosistem. „Najveća šteta koju kruzери izazivaju je njihov manevar kada se okreću, rad propelera koji podiže mulj sa dna i sidrenje koje dovodi do zamućivanja vode što šteti živom svijetu u moru. Buka je veliki problem, jer ovi brodovi imaju jake motore, a to negativno utiče, pogotovo na ribe. Sve zajedno je problem za morske organizme, pogotovo što su struje u zalivu slabe“.

Često smo svjedoci da, kada kruzer uplovi u luku, izmaglica se širi čitavim zalivom zbog velike količine izduvnih gasova. Kada iz njegovog dimnjaka kulja crni, gusti dim, to znači da kruzer koristi gorivo lošijeg kvaliteta sa visokim sadržajem sumpora i time zagađuje zaliv praveći dugotrajnu ekološku katastrofu.

Prof. dr Špiro Ivošević, dekan Pomorskog fakulteta, kaže da „izduvni gasovi koji nastaju sagorijevanjem dizel goriva sa brodova sadrže preko 450 različitih jedinjenja, od kojih su oko 40 toksični zagađivači vazduha i imaju negativne efekte na zdravlje i životnu sredinu.“ Mogu uzrokovati astmu, kancer... Toksični su za biljke i uzročnici su kiselih kiša.

Slika 2: Intervju Dr Špiro Ivošević

Pored brodarskih kompanija, najveću korist kod nas ima „Luka Kotor“ AD, a njen predstavnik **dr Pavle Popović** kaže da se ove godine očekuje oko 520 brodova i oko 650.000 turista s kruzera. Istakao je da „dobijena koncesija nad lukom u Kotoru znači nova ulaganja u infrastrukturu i još bolji rad. Realizacijom planiranih investicija stvoriće se uslovi za prihvatanje kruzera najnovije generacije, povećati kapaciteti dijela marine, biće povećan kvalitet vršenja lučkih usluga i preduzeće se sve mjere da se smanji zagađenje životne sredine.“

Zaključak je da niko nije protiv razvoja kruzering turizma, ali je neophodno obaviti istraživanje uticaja brodova na životnu sredinu i donijeti pravilnike na osnovu kojih će se propisati **koliko** ih može uploviti u gradsku luku na dnevnom i na godišnjem nivou, **gdje** će da se sidre i **kuda** će da se kreću. S obzirom na to da je Crna Gora potpisnica MARPOL konvencije, očigledno je da nadležni organi rade malo po pitanju sigurnosti i zaštite okoline. Donošenjem kvalitetnih propisa, inspektori u Lučkoj kapetaniji bi imali veća ovlašćenja i adekvatnim kaznama bi natjerali brodarske kompanije da se pridržavaju propisa.

Oduvijek je zloupotrebu čovjeka pratila zloupotreba prirode. Nama kao poslednja nada ostaje UNESCO da odbrani našu, još uvijek nezagađenu, „nevjestu Jadrana” od nas samih i sačuva je za nove generacije. Naravno, ako mi za to nismo sposobni... Ja ipak smatram da jesmo.

Posmatram ogromne kruzere sa tvrđave San Đovani. Pitam se: „*Kud plovi ovaj brod?*“ A godine se „kao perle“ nižu, ne čekaju, plove i pričaju...

Slika 3: Kud plovi ovaj brod? (Photo by: Nada Milutin)

I još jedan karneval. Opet čujem razdraganu pjesmu s trgova. Okupljaju se i mladi i stari. Pjevaju, igraju. Kotor se veseli. Uvijek si se veselio, grade moj. A ja se više ne pitam: „**Kud plovi ovaj brod?**“

Želim da vjerujem i nadam se...

prof. Aleksandra Sindik

Nikola Kovač, VII-2

OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“

Dobrota-Kotor